

Dansk Læsebog med fraktur

Per-Olof Johansson april 2013

Hvad jeg ville frem til var at beklage, hvis indlæringen af at læse, fraktur, gotiske bogstaver, 'krøllede bogstaver' helt er blevet tabt på vejen. Ganske vist er en stor del af den gamle danske litteratur genoptrykt med latinske bogstaver – men trods alt kun en mindre del. Ved ikke at kunne læse fraktur selv, har man afskåret sig fra selv at dømme, om det nu er det vigtigste, som er genoptrykt. Desuden er det en nem genvej til at opleve fortiden at læse den, som dens samtid har læst den, bøgerne er trods alt mere end det abstrakte indhold.

For at få et nøjere begreb om min egen vej til at læse krøllede bogstaver, tog jeg fat i min samling af gamle læsebøger.

Hans I. Hansen, Th. Heltoft og A.M.Sunesen: Dansk Læsebog for 3. skoleår. 1952

Vi brugte på Lillerød Skole i halvtredserne det læsebogssystem, Hans I. Hansen, Th. Heltoft og A.M.Sunesen havde udarbejdet. Med bidrag af et væld af gode illustratører.

I 3. klasse stiftede vi bekendtskab med de krøllede bogstaver og skulle kæmpe os igennem en kort tekst..

I 4. klasse var hele eventyrafnittet med fraktur. Hvert afsnit i bogen indledtes i øvrigt med et klassisk dansk maleri med nogle linjer om kunstneren: Niels Larsen Stevns, Constantin Hansen, Agnes Slott-Møller, 2 x J.F.Willumsen, Th. Philipsen, Sally Philipsen, L.A. Ring, Johannes Larsen.

En påstand om, at Evald Tang Kristensen var faldet i glemsel efter Besættelsen, kan jeg ikke skrive under på. Vi lærte om ham i 1. mellem (6.klassetrin). Her var det slut med illustrationerne, til gengæld indledtes afsnittene med et lyrisk citat. Til afsnittet 'Af Sagnets Kildevæld' var det

således Jeppe Aakjærs digt 'Til Evald Tang Kristensen' fulgt af en artikel 'Om Folkesagnene', hvor den ene af de fire sider er helliget Evald Tang Kristensen suppleret med to siders faksimile af et af hans manuskripter om de gamle danske folkesagn. Her kunne talentet for at læse håndskrift testes.

Hans I. Hansen, Th. Heltoft: Dansk Læsebog. IV Mellemskoleklasse

I 4. mellems læsebog var illustrationerne med igen – 2. og 3. mellems bøger har jeg ikke. Afsnitsinddelingerne er igen danske malerier med en omtale af maleren: Peter Isaacsz, Jens Juel, Niels Bjerre, Erik Werenskiold, Michael Ancher, L.A.Ring, J.F.Willumsen, Jón Stefánsson. Teksterne er dansk litteratur fra folkeviser til Johannes V. Jensen. Et helt afsnit Holger Drachmann, et helt afsnit Bjørnstjerne Bjørnson. En enkelt tekst med fraktur har sneget sig ind, et sørgedigt af Wadskiær, som jeg ikke tror vi læste, men muligheden var altså til stede.

Et eller andet sted på turen mellem 3. og 4. klasse gik jeg selv ombord i de krøllede bogstaver og læste mig igennem et par bind af Ingemanns romaner. Jeg havde købt dem af en klassekammerat Steffen Ibsøe for 25 øre, bøger med et prangende guldtryk på ryggen.

At genoptryk af Søren Kierkegaards bøger i 1800-tallets slutning skete som de var trykt, kan jo ikke overraske, men de 2. og 3. udgaver giver alligevel en fornemmelse af kontakt med originaludgaverne. At genudgivelserne af Kierkegaards samlede værker i 1920-1936 sker med fraktur, må være ud fra overvejelser, der ligner mine egne. Og som en engelsk Kierkegaard-forsker [M.G. Piety siger](#) om denne 2. udgave: "In my opinion, however, the most reliable text is still that of the second edition. The type takes a little getting used to, but not so long as many people seem to fear."

Da jeg udgav en faksimile af den gamle 'Bonde-Practica' i 1975 satte jeg da også en side med de gamle bogstaver fra en gammel ABC ind i illustrationsafsnittet, for at slå tonen an til selvstudier, hvis skolen har svigtet dig på det punkt.

Hvad angår det at skrive og læse håndskrift er der allerede i 1845 sagt, hvad der skal siges, af Hilarius Bogbinder – og ikke mindst hans kone! - i indledningen til '[Stadier på Livets Vej](#)'.

**

M.G.Piety siger: <http://pietyonkierkegaard.com/tag/j-l-heiberg/>
Stadier på Livets Vej: <http://sks.dk/SLV/txt.xml>